

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2013 április Képzőművészet

Gárdonyi László: Feszültség & ellenállás

Ráthonyi Kinga műveiben a feszültség hívószó. Egymással elentétes erők játékában jön létre a forma: az alkotó birkózik az anyaggal, amelyben a külső erők hatására belső feszültségek keletkeznek. Utóbbi mintha megismételné a pesszimista társadalomképet: mindenki harca mindenki ellen, a közös erőfeszítés csak felszín, ami alatt égnek az indulatok.

Az ébredő kert nagy, rendező elvként működő spiráljának követése nehéz feladat, feszült figyelmet követel: leágazások, mellékutak vezetnek vakvágányra a tekintetet. A kertet nem ilyennek képzeljük, hiszen az maga a megszelídített természet. Nem véletlenül nevezték a mezopotámiaiak a kertet a világ köldökének, összekapcsolva ezzel a születéssel, az emberi lét kezdetével. Az emberi teremtő akarat és tudás rendbe kényszeríti a vadont, emberi méretekben belakhatóvá teszi a buja, öntörvényű növényeket. Azonban minden hatás ellenhatást szül, a természet visszaköveteli szabadságát, amitől megfosztatott, rést üt a rendben a természetes folyamat. Ezt az ellenállást számításba kell venni, kihasználni, építeni rá. Ezért az angol cím: az angol kert hagyománya az, ami képes volt feladni a nagy racionális álmodat, a növények feletti teljes uralmat a francia barokkban, hogy a szabadságot megjeleníthesse. Ez persze együtt járt azzal, hogy fel kellett adni a teljes alakítás igényét, üres helyeket hagyni, ahol az anyag saját törvényeinek engedelmessé válhat. Ráthonyi pontosan így jár el, amikor akaratlagosan helyez el olyan részleteket a műben, melyek látszatra azt erősítik, ám a valóságban az égetéskor ellenállásként működnek. A hőtágulás belső feszültsége új alakzatokba kényszeríti a formát, megbontja a rendet. Eközben, szinte autonóm életet élve a kék árnyalatai, az arany és a fehér dekorativitásukkal tüntetnek, a szecessziós szépségeszményt megidézve egy pillanatra, hogy visszahulljanak az anyag ellenállásába. A nagy rendező elvként megjelenő spirál önálló alakzatokra bomlik, mintha eltörne néhol, kis méretben megismétli önmagát, ugyanakkor bejárhatóvá teszi az absztrakt növények kavalkádját.

Mint a mindig visszatérő, önmagába forduló tekintet metaforája jelenik meg a motívum a királynő tekintetében. Ránk néz és delejez. A két spirál nem pusztán szem, túlmutat önmagán, hiszen ahol tekintet van, ott az emberi látás rögtön arcot is lát: a felfelé húzódó görbék mintha üres mosolyt imitálnának, ami leplezni akarna valamit. Mit leplezhet ez a végletes figura? Furcsa keverék, a legmagasabb fennség és a legmélyebb, anarchista szubkultúra együtt, a királyi kertek lakója és a parkokban italozó huligánok furcsa együttese. Egyszerre a csúcsa és az alja a modern társadalomnak, ennek a második természetnek, amiben élünk. Koronája a legművesebb ékszer utánzata, de fejéből már szögek állnak ki. A részletek mintha önálló életet élnének, stílusuk erőteljesen eltér. A közös pont megint csak a spirál, a szem formája ismétlődik a koronán, de itt már nem jelent mást, mint önmagát. A forma önelvű, nem jelent és nem is rendszerez, maga is csak egy rendszer része. A királynő ruhája (Köpenye? Palástja?) azonban háló: körberajzolja a formát, de felfedi tartalmát is, az ürességet. Szó szerint fent tartja a látszatot, a fejet és azon a koronát, de belül nincs semmi. Kiüresedett. Ezért lett az alcím *A távoli Olümposz*, utalva Kemény István versére:

*másokhoz képest boldogok vagyunk,
míg mind a kettőnkben világra nem jött,
és szép leánnyá, délceg ifjúvá nem
serdült a mérhetetlen úr.*

Tetszik

Legyél az első az ismerőseid közül, akinek ez tetszik.

Kapcsolódó írások:

1. **Gárdonyi László: Digitális archaizmus – Mondik Noémi képeihez** „Bárcsak bejártam volna esztétikára, és lennének jegyzeteim” – áll címként...
2. **Csengery Kristóf: Hattyúlovag hegedűtokkal (Csiky Gergely: Prolik. Az Egri Gárdonyi Géza Színház a POSzT-on. Díszlet Cziegler Balázs, jelmez Füzér Anni, rendezte Máté Gábor.)** Lehetne a Kékszakállú vára is, de csak egy pesti, külvárosi,...

Cimkék: **Gárdonyi László**